

ÖK-sekretariatet

Protokoll nr 2/2023 från möte med övervakningskommittén för landsbygdsprogrammet

Tid: Den 21 november 2023

Plats: Digitalt

Dagordning: Se bilaga 1

Deltagare: Se bilaga 2

1 Mötets öppnande

Ordföranden Tobias Olsson (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) förklarade mötet öppnat och hälsade ledamöterna välkomna.

2 Godkännande av dagordningen

Övervakningskommittén beslutade att godkänna dagordningen.

Inga övriga frågor anmäldes.

3 Lägesrapport om programmets genomförande

Sara Grigoryan (**ÖK-sekretariatet**) presenterade Jordbruksverkets lägesrapport för landsbygdsprogrammet (se bilaga 3).

Diskussion

Jenny Ekman (**Naturskyddsföreningen**) frågade hur många hektar pågående åtaganden för vall respektive restaurering omfattar år 2023. Sara Grigoryan (**ÖK-sekretariatet**) svarade att ansökningstrycket för år 2023 för vallodling har varit 38 350 hektar och 3 000 hektar för restaurering av betesmarker och slätterängar. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade över handläggningstakten och vad texten på sid 10 i lägesrapporten om att ”tiden har passerat” innebär. Sara Grigoryan (**ÖK-sekretariatet**) förklarade att för åtgärderna inom 1, 2 och 16 har vi även tidigare nämnt att utbetalningsnivån ligger lågt och nu visar statistiken att det går bra men ändå inte så snabbt som det borde för dessa åtgärder. Lena Callisen (**Jordbruksverket**) förklarade att det kommer många utbetalningar på slutet. Utbetalningstakten har ökat men behöver öka ännu mer, men totalt sett har utbetalningstakten ökat mycket. Sofia Björnsson frågade även om hur det går med införandet av det nya förädlingsstödet. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) svarade att regeringen förväntar sig besked från kommissionen om planändring 1 av strategisk plan innan jul. Vidare undrade Sofia Björnsson varför det varit så många avslag i stöden för EIP och samarbete. Pasi Kemi (**Jordbruksverket**) svarade att av de drygt 1 600 ansökningarna i dessa båda stöd har drygt 800 ansökningar fått avslag. Avslag har lämnats mot bakgrund av för låga poäng i urvalssystemet.

Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) ville få bekräftat att stödmottagare kan begära omprövning av en befintlig ansökan även om e-tjänsten stänger. Pasi Kemi (**Jordbruksverket**) bekräftade att

det är möjligt även efter den 31 mars. Om pengar har dragits in från länsstyrelserna till Jordbruksverket i samband med sista beslutsdatum kan det bli aktuellt med avropshantering vid omprövning av ärenden. Pasi informerade också om att det pågår omfördelningar av budget mellan insatsområden inom budgetflexibiliteten och pengar omfördelas även mellan länsstyrelser.

4 Stödmyndigheternas lägesrapporter

Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**), Anders Frisk (**Skogsstyrelsen**), Ingela Nilsson (**Sametinget**), Pasi Kemi (**Jordbruksverket**), Maria Gustafsson (**Landsbygdsnätverket**), Jenny Edvinsson (**LLU**) och Camilla Jägerhem (**Tillväxtverket**), presenterade läget i programgenomförandet utifrån respektive verksamhet (se bilagor 4a–4f).

Diskussion

Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) önskade lägesuppdatering om införande av förädlingsstöd i den strategiska planen, vilket är kopplat till avslutandet av stödet i landsbygdsprogrammet. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) svarade att Regeringskansliet har skickat ett reviderat förslag till programändring till EU-kommissionen och att man räknar med godkännande från kommissionen före jul och att det nya stödet ska kunna införas 2024. Urve Laas (**EU-kommissionen**) höll med om tidpunkten för kommissionens beslut.

Magnus Strömberg (**Hela Sverige ska leva**) frågade om analys gjorts avseende att 1 200 ansökningar av 2 400 har fått avslag. Pasi Kemi (**Jordbruksverket**) svarade att det är främst inom EIP och samarbetsstödet som avslagsnivån är hög. Inom EIP har lite drygt 400 ansökningar avslagits vilket ger en avslagsnivå på 44 %. Det beror på höga krav på innovationsnivå. För samarbetsstödet är det ca 400 avslag och en avslagsnivå på 61 %. Urvalskriterier avgör vilka som får stöd.

Maria Gustafsson (**Landsbygdsnätverket**) kommenterade i anslutning till Jordbruksverkets presentation att EIP-projektledarna träffas regelbundet. När det gäller LLU:s presentation kommenterade Maria att LUS har fått hjälp av nätverket med både webbsidan och filmen och Jordbruksverket har fått hjälp med utbildningarna. Andra nationella nätverk ger också liknande stöd. Birgitta Söderberg (**Lokalt ledd utveckling Sverige**) uttryckte uppskattning över det.

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) lyfte att de nåtts av signaler att Jordbruksverket minskar personalstyrkan och undrade hur det påverkar genomförandet av CAP, om handläggningstiden kommer att öka framåt. Sofia uppfattade att en liknande situation verkar gälla även länsstyrelserna. Lena Callisen (**Jordbruksverket**) svarade att det stämmer att varsel lagts på Jordbruksverket på grund av pressad ekonomi. Det riktar sig till Sveriges 3R-center som rör försöksdjur och till EU-stödavdelningen, det vill säga de avdelningar som arbetar med handläggning av stöd. Arbetsbelastningen går ner till mer normala förhållanden efter reformarbetet. Detta hade kunnat lösas med naturlig rörlighet, men så är inte fallet nu och Jordbruksverket har samtidigt ökade kostnader. Jordbruksverket arbetar med effektiviseringar men på kort sikt finns en risk för ökade handläggningstider. Det pågår en process och den ska vara klar efter årsskiftet. På kort sikt kan det innebära ökade handläggningstider. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) kommenterade att även länsstyrelsen får nedskurna ramanslag och sakanslag och för deras del handlar det framför allt om miljöavdelningarna. Minskade anslag kan påverka, men Stefan Carlsson tror att handläggningstiderna ska klaras. Ett förbehåll dock för att det kan skilja sig mellan länsstyrelserna, det är svårt att sammanfatta läget för alla 21 länsstyrelser.

Magnus Strömberg (**Hela Sverige ska leva**) hade fråga om stöd till kustnära fiske, bredband och anslaget för det och koppling till budgetomfördelning samt om jämställdhet och hur man ska öka andelen kvinnor i stödsystemet. För frågan om fiske hänvisade Jordbruksverket till

Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet. Pasi Kemi (**Jordbruksverket**) svarade att bredband stängde för ansökan redan 2020. Nu finns endast nationell finansiering för stöd för bredbandsutbyggnad via PTS. Inom landsbygdsprogrammet är arbetet fokuserat på att avsluta pågående ärenden. Det finns ganska många utbetalningar kvar att göra. Lena Callisen (**Jordbruksverket**) kommenterade kring jämställdheten att statistiken visar att lantbruken till stor del utgörs av enskilda företag som ägs av män. Ordföranden kommenterade att vi kan återkomma om frågan om jämställdhet på ett mer ordnat sätt. Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) höll med om att det är viktigt att se hur det har utvecklats och menade att det väl är en fråga för utvärderingssektariatet. Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) hade uppfattat att utvärderingssektariatet ska göra en studie kring detta och föreslog att sektariatet bjuds in för diskussion vid lämpligt tillfälle. Maria Gustafsson (**Landsbygdsnätverket**) ansåg att det är bra att ta upp frågan och koppla den till utvärderingssektariatet. Det gjordes analyser och studier kring jämställdhetsfaktorer och prioritering av insatser inledningsvis i programperioden och det är bra att se långsiktigt resultat hur utvecklingen blev i praktiken menade Maria.

Josefine Johansson Zuazu (**Ekologiska lantbrukarna**) undrade vad som hänt med pengar som funnits för ekologisk produktion efter att systemet hade stängts. Pasi Kemi (**Jordbruksverket**) svarade att den så kallade eko-satsningen var en utlysning som ägde rum för ungefär ett år sedan. Om det blir pengar över efter en utlysning så kan de användas för andra ändamål i syfte att uppnå högt budgetutnyttjande eftersom vi nu är i slutet av programperioden. När det gäller länsstyrelsernas del av eko-satsningen så har de gjort utlysningar och om man inte lyckats få ansökningar inom det området så har man kunnat göra utlysningar inom andra samarbetsstöd.

5 Information om tillståndsprocessen för anläggning av våtmarker

Tomas Johansson (**Jordbruksverket**) informerade om tillståndsplikten för vattenverksamhet, undantagen från den samt redogjorde för anmälnings- och tillståndsprocessen (se bilaga 5).

Diskussion

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) undrade hur många av de projekt som ligger inom CAP som kan omfattas av mer omfattande tillståndsprocesser, eftersom det för våtmarker under 5 hektar kan räcka med anmälan. Sofia Björnsson undrade även om bilden som visades över kostnader avser kostnader för samhället totalt eller för den enskilde. Tomas Johansson svarade att bilden visar kostnaderna för den som bygger anläggningen inklusive kostnader till domstol och som kan finnas till andra berörda. Dessa kostnader behöver täckas av stödet. Samhällskostnaderna kommer utöver det. Det stämmer att det kan räcka med en anmälan om våtmarken är mindre än 5 hektar men det beror på vilka konsekvenser den ger upphov till. Även mindre anläggningar kan behöva tillstånd. Sofia undrade om det snarare är regel än undantag att göra stora våtmarker. Tomas svarade att det beror på objektet. Kostnaden för tillstånd är inte onödig, det är bra att konsekvenser utreds och det är rimligt att få den kostnaden enligt Tomas Johansson.

Anette Andersson (**Naturvårdsverket**) ville veta hur långa prövningstiderna för anmälan respektive tillståndsprövning är i snitt. Tomas Johansson svarade att det med hänsyn till länsstyrelsernas och domstolarnas arbetsbörda kan ta upp till ett halvår. Det har varit hög belastning nu.

Pasi Kemi (**Jordbruksverket**) förklarade att man uppmärksammat att våtmarksärenden i landsbygdsprogrammet drar ut på tiden. I dialog med länsstyrelserna har framkommit indikation på att 20–30 ärenden inte hinner klart till 5 april 2025 och att det finns tankar om att överföra

utgifter som inte hinner betalas ut till strategisk plan för GJP. Detta har nämnts i Jordbruksverkets redovisning av uppdraget att utveckla Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken.

6 Information från Förvaltningsmyndigheten

Lena Callisen (**Jordbruksverket**) nämnde igen det större varsel som Jordbruksverket lagt. Lena informerade vidare att Jordbruksverket har genomfört en omorganisation som kommer att träda ikraft vid årsskiftet. Syftet är att det ska bli en effektivare organisation för den nuvarande EU-stödavdelningen som blir plattare i och med att ett chefsled tas bort. Det blir tre mindre avdelningar i stället för en stor.

Lena Callisen informerade även om aktuella revisioner. De två revisionerna inom projekt- och företagsstöden som kommissionen genomförde 2020 och 2021 är i ett avslutningsskede. Kritiken för dessa gällde framförallt kontroll av kostnaders rimlighet. Jordbruksverket har tagit till sig kritiken och gjort förändringar inför den nya programperioden. Kommissionens revision av arealbaserade stöd som genomfördes 2022 pågår fortfarande och där har Jordbruksverkets uppdatering av blockdatabasen inte ansetts vara av tillräckligt god kvalitet. Europeiska revisionsrätten har gjort en revision av landsbygdsprogrammet under hösten 2023 där de tittade på myrslätter, investeringsstöd och kompensationsstöd. Revisionsrapport inväntas. ESV håller under hösten som vanligt på med sin årliga granskning av projekt. Samtliga av ESV:s granskningar redovisas i deras årsrapport som de brukar publicera under våren. Gällande nya revisioner finns inga ännu aviserade från kommissionen eller revisionsrätten. Dock håller kommissionen på med förebyggande revisioner som gäller införandet av det nya programmet. Sverige kommer troligtvis få besök under 2024.

Diskussion

Magnus Strömberg (**Hela Sverige ska leva**) undrade hur stort varslet är. Lena Callisen svarade att det omfattar 39 personer.

7 Information från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Åsa Wolgast Broberg (**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**) meddelade att Regeringskansliet tittar på frågan om stängning av e-tjänsten för ansökan om stöd för landsbygdsprogrammet samt förslag från Jordbruksverket om överföring av utgifter från landsbygdsprogrammet till strategiska plan för GJP (carry-over), som nämnts tidigare. Beredning av dessa frågor pågår. En översyn av landsbygdspolitiken är påbörjad. Syftet är att lägga fram förslag om att stärka landsbygdernas förutsättningar i en proposition 2026. Målsättningen är att höja medvetenheten i förhållande till svenska landsbygder om boende, service transport och företagande. Det kommer att startas referensgrupper som ska representera civilsamhällets organisationer. Det ska ske i närtid men ännu har inte inbjudan gått ut. Flera organisationer inom ÖK blir sannolikt kallade. Breda sakråd kommer också att hållas kring landsbygdspolitiken inklusive dialoger med myndigheter, regioner, organisationer och nätverk. En uppdatering av livsmedelsstrategin 2.0 pågår. Ett syfte är att se en tydlig produktionsökning i livsmedelssektorn för fler jobb och att stärka livsmedelsförsörjningen. Det är större fokus på ekonomi, men för tidigt ännu för konkreta åtgärder. En stor mängd inspel ska analyseras. Det finns ett stort behov av att förenkla för företag och införa åtgärder som stärker ekonomin såsom regler villkor, konsumentmarknad och innovation. Det finns inget mer offentligt om livsmedelsstrategin. Åsa Wolgast Broberg påminde även om tre utredningar av intresse som är på gång: 31 januari om livsmedelsberedskap, 15 mars om hantering av EU-medel och 30 juni om förstärkt djurvälstånd. Slutligen en blänkare om arbetet med att förbereda nästa reform av GJP efter 2027. En strategisk

dialog ska hållas på EU-nivå. Regeringskansliet planerar en hearing i Stockholm i januari/februari. Stora frågor i det sammanhanget rör utvidgning, gröna given, förenkling, robusthet samt bedrägeribekämpning.

Diskussion:

Maria Gustafsson (**Landsbygdsnätverket**) undrade om departementet har diskuterat CAP:s bidrag till EU:s Rural vision-arbete. I processen som föregick att Ministerrådet antog slutsatser bidrog konferensen som Landsbygdsnätverket anordnade om Rural pact under ordförandeskapet. Även ett så kallat high-level meeting hölls då. Åsa Wolgast Broberg kommenterade att det finns mycket att göra och att ta ställning till i det sammanhanget.

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) ville få klarhet i om utredningen av landsbygdspolitiken är intern och inte en offentlig utredning samt om det kommer mer information innan propositionen kommer och i så fall när. Åsa Wolgast Broberg svarade att det är en intern översyn. Översynen innehåller många steg och det kommer sannolikt finnas möjlighet till inspel.

Magnus Strömberg (**Hela Sverige ska leva**) undrade över tidplanen för översynen. Åsa Wolgast Broberg svarade att propositionen lämnas 2026 och att flera av de organisationer som är representerade i övervakningskommittén kommer att bli inbjudna.

8 Information från EU-kommissionen

Urve Laas (**EU-kommissionen**) menade att den viktigaste informationen för närvarande är att det är val till Europaparlamentet i juni 2024 och att den nuvarande EU-kommissionen går mot slutet av sin mandatperiod. Kommissionen vill framför allt fokusera på att bli klar med pågående lagstiftningsförfaranden. Ordföranden Ursula von der Leyen har sagt att man ska påbörja en strategisk dialog om den framtida europeiska jordbrukssektorn. Urve Laas förklarade att de återkommer om detta när de vet mer.

Diskussion

Sofia Björnsson (**Lantbrukarnas Riksförbund**) återknöt till Ministerrådets slutsatser om Rural Vision och undrade om ansvaret flyttat inom kommissionen från DG Regio till DG Agri. Urve Laas svarade att det har varit ett samarbete hela tiden och att det inte skett någon ändring. Anneli Weinholt (**EU-kommissionen**) tillade att det hela tiden varit ett delat ansvar mellan DG Regio och DG Agri.

9 Övriga frågor

Ingen övrig fråga togs upp.

10 Nästa möte

Ordföranden föreslog att nästa möte hålls digitalt fredagen den 24 maj. Magnus Strömberg (**Hela Sverige ska leva**) upplyste om att landsbygdsriksdagen hålls den 24–26 maj. Stefan Carlsson (**Länsstyrelsen**) var positiv till digitalt möte i maj. Ordföranden svarade att ÖK-sekretariatet får återkomma med förslag om ett annat datum och att det ska vara digitalt.

11 Mötets avslutande

Ordföranden tackade samtliga deltagare och avslutade mötet.

Tobias Olsson

Thérèse Ljungquist

Ordförande

Övervakningskommittén sekretariat

Protokollet har signerats, men på grund av krav på tillgänglighetsanpassning publiceras det utan namnunderskrifter på webbsidan